

Sygn. akt VI ACa 810/11

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Ewa Stefańska (spr.)

Sędzia SA – Irena Piotrowska

Sędzia SO (del.) – Agnieszka Wachowicz-Mazur

Protokolant: st. sekr. sąd. Ewelina Murawska

po rozpoznaniu w dniu 13 grudnia 2013r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S.A. w W.

przeciwko Z. W. i K. A. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego K. A. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 4 kwietnia 2011 r.

sygn. akt IV C 1138/05

I oddala apelację;

II zasądza od K. A. (1) na rzecz (...) S.A. w W. kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt VI ACa 810/11

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 30 stycznia 2001 r. powód (...) S.A. z siedzibą w W. (wcześniej: (...) S.A. z siedzibą w W.) wnosił o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i zasądzenie solidarnie od pozwanych (...) Spółki z o.o. z siedzibą w W., W. W. i K. A. (1) na jego rzecz kwoty 140.342,60 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

W dniu 6 marca 2001 r. Sąd Okręgowy w Łodzi wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, którym nakazał pozwanym (...) Spółce z o.o. z siedzibą w W., W. W. i K. A. (1) aby zapłacili solidarnie powodowi kwotę 140.342,60 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 30 stycznia 2001 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 5.154,30 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 3.000 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwani (...) Spółka z o.o. z siedzibą w W., W. W. i K. A. (1) wnieśli zarzuty od nakazu zapłaty, domagając się jego uchylecia i oddalenia powództwa w całości. Wskazali, że do pozwu nie dołączono umowy leasingu, która ma zasadnicze

znaczenie dla oceny zasadności powództwa. Ponadto pozwani nie wykupili weksła, wobec nieprawidłowego wykonania przez powoda umowy leasingu, który nie był zainteresowany odbiorem od nich przedmiotu leasingu, a wcześniej nie zażądał jego zwrotu, ani nie wypowiedział umowy.

Następnie w piśmie procesowym z dnia 29 marca 2001 r. pozwany K. A. (1) uzupełnił zarzuty wskazując, że nie identyfikuje swojego podpisu złożonego na wekslu i innych dokumentach, a dodatkowo w dniu 16 października 1998 r. W. W. przejął od niego wszelkie zobowiązania podjęte w imieniu pozwanej Spółki. Ponadto, zdaniem tego pozwanego, uzupełnienie weksła nastąpiło niezgodnie z zawartym porozumieniem, zaś powód nie wypowiedział umowy leasingu z przyczyn zastrzeżonych w tej umowie.

Postanowieniem z dnia 21 maja 2008 r. Sąd Okręgowy w Warszawie umorzył postępowanie w stosunku do pozwanego (...) Spółki z o.o. z siedzibą w W..

Następnie wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2011 r. Sąd Okręgowy w Warszawie utrzymał w całości w mocy - w stosunku do pozwanych W. W. i K. A. (1) - nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym, a także orzekł o kosztach procesu.

Wyrok Sądu Okręgowego został wydany w oparciu o poniższe ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

W dniu 15 października 1997 r. pomiędzy (...) S.A. z siedzibą w W. i (...) Spółką z o.o. z siedzibą w W. została zawarta umowa leasingu nr (...), której przedmiotem był leasing maszyny (...). Wysokość i terminy wymagalności opłat leasingowych określone zostały w załączniku do umowy, ponadto integralną częścią umowy były ogólne warunki leasingu. W aneksie do umowy z tego samego dnia strony ustaliły, że po zakończeniu umowy leasingu i wywiązaniu się przez leasingobiorcę ze wszystkich zobowiązań, będzie on uprawniony do odkupienia przedmiotu leasingu za kwotę 22.960 zł plus 22% VAT, bądź do zawarcia umowy leasingu kapitałowego dotyczącej tego samego przedmiotu leasingu. Również tego samego dnia doszło do wydania leasingobiorcy przedmiotu leasingu, co zostało potwierdzone protokołem podpisanym przez obie strony umowy.

W dniu 15 października 1997 r. (...) Spółka z o.o. z siedzibą w W. (jako leasingobiorca) wręczyła (...) S.A. z siedzibą w W. (jako leasingodawcy) weksel własny in blanco, celem zabezpieczenia wykonania przez wystawcę weksła zobowiązania pieniężnego wynikającego z zawartej przez strony umowy leasingu. (...) Spółka z o.o. z siedzibą w W. sporządziła deklarację wekslową, w której upoważniła (...) S.A. z siedzibą w W. do wypełnienia „bez protestu” weksła na sumę odpowiadającą zadłużeniu z tytułu umowy leasingu nr (...) z dnia 15 października 1997 r. łącznie z odsetkami, z miejscem płatności według własnego uznania, zawiadamiając o tym wystawcę weksła na 7 dni przed terminem jego płatności. Weksel ten został poręczony przez pozwanych W. W. i K. A. (1).

W związku z niewywiązaniem się przez (...) Spółkę z o.o. z siedzibą w W. ze zobowiązań płatniczych wynikających z umowy leasingu nr (...) z dnia 15 października 1997 r., pismem z dnia 12 maja 1998 r. (...) S.A. z siedzibą w W. wypowiedziała tę umowę w trybie natychmiastowym, na podstawie punktu VIII ust. 2 i z uwzględnieniem punktu VIII ust. 3 „Ogólnych warunków umowy leasingu”. W piśmie tym powód wezwał leasingobiorcę do zwrotu przedmiotu leasingu do dnia 22 maja 1998 r. oraz do zapłaty kwoty 7.052,64 zł plus odsetki.

Pismami z dnia 4 stycznia 2001 r. pozwani (...) Spółka z o.o. z siedzibą w W., W. W. i K. A. (1) zostali poinformowani przez powoda, że podpisany przez nich weksel został wypełniony na kwotę 140.342,60 zł i zostaje im przedstawiony do zapłaty, w związku z czym zostali wezwani do wykupienia weksła w dniu zapłaty poprzez wpłacenie sumy wekslowej na rachunek bankowy powoda. W pismach podano, że suma wekslowa obejmuje niezapłaconą ratę leasingową wraz z odsetkami i karę umowną za nieterminowy zwrot przedmiotu leasingu. Wezwania te zostały wysłane do każdego z pozwanych listami poleconymi w dniu 5 stycznia 2001 r.

W dniu 20 marca 1998 r. K. A. (1) sprzedał W. W. 12 udziałów w (...) Spółce z o.o. z siedzibą w W.. Natomiast w dniu 6 października 1998 r. W. W. złożył oświadczenie, że przejmuje na siebie wszelkie zobowiązania finansowe podjęte w imieniu Spółki przez K. A. (1) i W. W., w szczególności dotyczące umowy leasingu z dnia 21 października 1997 r. zawartej z (...) S.A.

W ocenie Sądu Okręgowego nie zasługiwały na uwzględnienie zarzuty od nakazu zapłaty wniesione przez pozwanych W. W. i K. A. (1), co uzasadniało utrzymanie w mocy w całości tego nakazu w stosunku do obydwu pozwanych.

Za niezasadny uznał Sąd pierwszej instancji podniesiony przez pozwanych zarzut niedołączenia do pozwu umowy leasingu, albowiem powód domagał się wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie dołączonego do pozwu weksla. Sama umowa została złożona do akt sprawy w postępowaniu wywołanym wniesieniem przez pozwanych zarzutów, przy czym fakt jej niedołączenia do pozwu nie ma znaczenia dla bytu prawnego roszczenia powoda.

Również podniesione przez pozwanych zarzuty nie wypowiedzenia przez powoda umowy leasingu oraz nie zażądania zwrotu przedmiotu leasingu, zostały uznane za chybione. Sąd pierwszej instancji wskazał, że powód w dniu 12 maja 1998 r. wypowiedział (...) Spółce z o.o. z siedzibą w W. umowę leasingu z dnia 15 października 1997 r. w trybie natychmiastowym, a także wezwał ją do zapłaty zaległych rat i do zwrotu przedmiotu leasingu do dnia 22 maja 1998 r., co wynika ze złożonych do akt dowodów z dokumentów. Tymczasem pozwani nie udowodnili, kiedy został zwrócony przedmiot leasingu.

Sąd Okręgowy ocenił jako nieudowodniony zarzut pozwanego K. A. (1) sformułowany w ten sposób, że „nie identyfikuje on swojego podpisu złożonego na wekslu i innych dokumentach”. Na podstawie opinii biegłego sądowego do spraw badania pisma D. J., jego opinii uzupełniającej i opinii ustnej, Sąd pierwszej instancji ustalił, że podpisy złożone na przedmiotowym wekslu zostały nakreślone przez K. A. (1). Sąd ten wskazał, że skoro z zeznań pozwanego K. A. (1) wynika, iż podpisywał on dokumenty złożone do sądu rejestrowego, zaś biegły porównując podpisy złożone na tych dokumentach i na wekslu stwierdził, że zostały one nakreślone przez jedną osobę, należało przyjąć, iż podpisy na wekslu zostały nakreślone przez pozwanego K. A. (1).

Sąd pierwszej instancji oddalił wnioski pozwanego K. A. (1) o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego z zakresu badania pisma, ponieważ uznał opinię biegłego D. J. za rzetelną i należycie uzasadnioną. Wskazał, że chybiony jest zarzut pozwanego, iż biegły sporządził opinię uzupełniającą w oparciu o kserokopie, a nie oryginały dokumentów, ponieważ opinia ta została sporządzona po wpłynięciu do akt sprawy oryginałów dokumentów nadesłanych przez sąd rejestrowy.

Dodatkowo Sąd Okręgowy zauważył, że z zeznań świadka A. M. wynika, iż podczas zawierania umów leasingu obowiązywała taka procedura, że pracownik leasingodawcy zbierał wszystkie dokumenty, potwierdzał je za zgodność z oryginałem, sporządzał umowę i przy umowie musiały być obecne osoby, które były wpisane do rejestru spółki, przy czym ich tożsamość była sprawdzana z dowodem osobistym.

Za niezasadny uznał Sąd pierwszej instancji podniesiony przez pozwanego K. A. (1) zarzut uzupełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem wekslowym, w szczególności, że pozwany nie tylko twierdzenia tego nie udowodnił, lecz nawet nie sprecyzował, na czym niezgodność ta miałaby polegać. Tymczasem zgodnie z deklaracją wekslową powód miał prawo wypełnić weksel na sumę odpowiadającą zadłużeniu (...) Spółki z o.o. z siedzibą w W. z tytułu umowy leasingu z dnia 15 października 1997 r. łącznie z odsetkami, co faktycznie uczynił.

W ocenie Sądu Okręgowego nie zasługiwał na uwzględnienie także podniesiony przez pozwanego K. A. (1) zarzut, że oświadczeniem z dnia 16 października 1998 r. W. W. przejął wszelkie zobowiązania podjęte w imieniu (...) Spółki z o.o. z siedzibą w W., przez co zwolnił go od odpowiedzialności wobec powoda. Wskazał, że oświadczenie to dotyczyło zobowiązań finansowych podjętych w imieniu Spółki, podczas gdy w przedmiotowej sprawie pozwany K. A. (1) ponosi odpowiedzialność za zobowiązanie własne, jako poręczyciel wekslowy.

W piśmie procesowym z dnia 14 marca 2011 r. pozwany K. A. (1) dodatkowo podniósł zarzut nieważności dokonanego przez niego poręczenia wekslowego, z powodu braku zgody współmałżonki. Jednakże Sąd pierwszej instancji zauważył, że art. 493 § 1 k.p.c. w związku z art. 495 § 3 k.p.c. wprowadza prekluzję dotyczącą podnoszenia zarzutów, podawania twierdzeń odnoszących się do okoliczności faktycznych oraz powoływania dowodów na ich poparcie. Nowe

zarzuty i okoliczności faktyczne, niepowołane w zarzutach od nakazu zapłaty, mogą być wzięte pod uwagę, a dowody na ich poparcie przeprowadzone jedynie wtedy, gdy strona wykaże, że nie mogła z nich skorzystać wcześniej lub potrzeba ich powołania wynika później. Tymczasem pozwany w żaden sposób nie wykazał, iż nie mógł wcześniej podnieść zarzutu, że w dacie udzielenia poręczenia był żonaty, zaś żona nie wyraziła zgody na udzielenie poręczenia. Dlatego zarzut ten, zgłoszony dopiero na końcu postępowania, nie może być wzięty pod uwagę.

Od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie apelację wniósł pozwany K. A. (1).

Apelacją z dnia 17 maja 2011 r. pozwany zaskarżył wyrok w całości. Wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, ewentualnie o jego zmianę poprzez uchylenie nakazu zapłaty w stosunku do niego i oddalenie powództwa. Pozwany zarzucił wyrokowi Sądu Okręgowego:

1) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 61 § 1 k.c. poprzez błędną wykładnię i jego niezastosowanie polegające na przyjęciu, że oświadczenie woli złożone przez powoda w dniu 12 maja 1998 r. o wypowiedzeniu (...) Spółce z o.o. umowy leasingu w trybie natychmiastowym stało się skuteczne z tym samym dniem, pomimo iż brak jest dowodu, czy i kiedy wypowiedzenie doszło do wiadomości Spółki;

2) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, mający wpływ na treść zaskarżonego wyroku, polegający na przyjęciu, że powód w dniu 12 maja 1998 r. wypowiedział (...) Spółce z o.o. umowę leasingu w trybie natychmiastowym i wezwał do zwrotu przedmiotu leasingu;

3) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 10 w zw. z art. 101 prawa wekslowego poprzez błędną wykładnię i niezastosowanie polegające na uznaniu, że weksel został uzupełniony zgodnie z porozumieniem pomimo, iż z pkt 6 umowy leasingu nr (...) z dnia 15 października 1997 r. wynikało, że weksel gwarancyjny in blanco wraz z deklaracją wekslową został leasingobiorcy wręczony tytułem zabezpieczenia płatności opłat leasingowych, a nie tytułem zabezpieczenia zapłaty kary umownej;

4) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, mający wpływ na treść zaskarżonego wyroku polegający na ustaleniu, że pozwani zostali w dniu 4 stycznia 2001 r. poinformowani, że weksel został wystawiony na kwotę 140.342,60 zł oraz, że weksel został przedstawiony do zapłaty i pozwani zostali wezwani do wykupu weksla;

5) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 38 w zw. z art. 101 prawa wekslowego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że wezwanie z dnia 4 stycznia 2001 r. do wykupu weksla skierowane do pozwanych ma skutek przedstawienia w terminie weksla do zapłaty;

6) naruszenie prawa materialnego, tj. 30 prawa wekslowego w zw. art. 37 § 1 i 2 w zw. z art. 36 § 1 i 2 k.r. i o. poprzez błędną wykładnię i niezastosowanie polegające na uznaniu, że pozwany K. A. (1) jako poręczyciel weksla wystawionego przez Spółkę (...) ponosi odpowiedzialność za zapłatę sumy wekslowej w wysokości 140.342,60 zł pomimo, iż poręczenie jest nieważne z powodu odmowy jego potwierdzenia przez żonę pozwanego;

7) naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 493 § 1 w zw. z art. 495 § 3 k.p.c. poprzez nie wzięcie pod uwagę zarzutu nieważności poręczenia wekslowego z powodu braku zgody współmałżonki, tj. że w dacie poręczenia pozwany był żonaty, pozostawał we wspólności ustawowej, a żona odmówiła zgody na dokonanie poręczenia, co miało wpływ na wynik sprawy;

8) naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 495 § 3 k.p.c. poprzez dopuszczenie nowych dowodów zgłoszonych przez powoda w piśmie procesowym z dnia 9 września 2009 r., pomimo prekluzji dowodowej, co miało wpływ na wynik sprawy;

9) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 6 k.c. poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie poprzez uznanie, że to na pozwanym spoczywał obowiązek udowodnienia, że poręczenie było nieważne pomimo, iż to powód

wywodzi skutki prawne z faktu udzielenia poręczenia wekslowego przez pozwanego żądając od niego zapłaty sumy wekslowej;

10) naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 299 k.p.c. poprzez przeprowadzenie dowodu z przesłuchania tylko jednej strony, tj. pozwanego K. A. (1) pomimo, że przesłuchanie drugiej strony było możliwe, co miało wpływ na wynik sprawy.

Ponadto pozwany K. A. (1) wnosił o rozpoznanie postanowienia Sądu pierwszej instancji z dnia 21 marca 2011 r. o oddaleniu jego wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego z zakresu badania pisma, na podstawie art. 380 k.p.c. Następnie w piśmie procesowym z dnia 5 grudnia 2013 r., zmodyfikowanym oświadczeniem pełnomocnika złożonym na rozprawie apelacyjnej w dniu 13 grudnia 2013 r., pozwany K. A. (1) zgłosił wnioski dowodowe z dokumentów i zeznań świadka K. A. (2) na okoliczność udzielenia przez pozwanego poręczenia wekslowego bez wiedzy i zgody żony oraz, iż udzielenie tego poręczenia na kwotę 140.342,60 zł przekraczało zwykły zarządek majątkiem wspólnym.

Powód (...) S.A. z siedzibą w W. wnosił o oddalenie apelacji oraz oddalenie wniosków dowodowych zgłoszonych przez pozwanego w toku postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy dokonał w prawidłowych ustaleń faktycznych i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne. Także rozważania prawne Sądu pierwszej instancji są prawidłowe.

Należy podkreślić, iż Sąd Okręgowy trafnie wskazał w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że zgodnie z art. 495 § 3 k.p.c. (który ma zastosowanie w przedmiotowej sprawie na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 233, poz. 1381), okoliczności faktyczne, zarzuty i wnioski dowodowe niezgłoszone w pozwie albo w piśmie zawierającym zarzuty od nakazu zapłaty mogą być rozpoznawane jedynie wtedy, gdy strona wykaże, że nie mogła z nich skorzystać wcześniej lub gdy potrzeba ich powołania wynikła później. W powiązaniu z art. 493 § 1 k.p.c. powyższy przepis należy odczytywać w ten sposób, że obowiązkiem pozwanego K. A. (1) było zgłoszenie wszystkich zarzutów, twierdzeń i dowodów w piśmie procesowym zawierającym zarzuty, na wniesienie którego termin upłynął z dniem 30 marca 2001 r. - skoro odpis nakazu zapłaty został mu doręczony w dniu 16 marca 2001 r. (k. 22).

Zgodnie z powołanym art. 495 § 3 k.p.c., w wypadku uchybienia temu terminowi i w braku wykazania (a nie tylko uprawdopodobnienia), że strona nie mogła z nich skorzystać wcześniej lub, iż potrzeba ich powołania wynikła później, zarzuty i wnioski dowodowe nie zgłoszone w piśmie procesowym zawierającym zarzuty od nakazu zapłaty, są sprekludowane i nie mogą być rozpoznane. Na tej podstawie Sąd Okręgowy uznał za objęty prekluzją podniesiony przez pozwanego K. A. (1) zarzut udzielenia poręczenia wekslowego bez wiedzy i zgody żony. Pozwany zgłosił ten zarzut po raz pierwszy w piśmie procesowym z dnia 23 maja 2008 r. (k. 220), a więc po ponad 7 latach od dnia upływu ustawowego terminu na zgłoszenie wszystkich zarzutów. Opóźnienie to w żaden sposób nie zostało przez pozwanego wyjaśnione.

Podkreślenia wymaga fakt, że pozwany w przedmiotowym procesie już od dnia 27 marca 2001 r. był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika (k. 29), który wniósł w jego imieniu zarzuty w piśmie procesowym z dnia 29 marca 2001 r. (k. 26). Dlatego trudno byłoby przyjąć, że pozwany zgłaszając zarzuty nie miał świadomości obowiązującego prawa, bądź nie miał świadomości tego, że jest żonaty. Podzielając pogląd Sądu pierwszej instancji, że powyższy zarzut jest sprekludowany, Sąd Apelacyjny pominął zgłoszone w postępowaniu odwoławczym na tą okoliczność wnioski dowodowe, a także uznał za nie zasługujące na uwzględnienie zarzuty apelacyjne zmierzające do wykazania naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 37 § 1 i 2 w zw. z art. 36 § 1 i 2 k.r. i o. i art. 493 § 1 w zw. z art. 495 § 3 k.p.c.

Ma rację pozwany, że w orzecznictwie wskazuje się, że Sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiąza go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego (por. uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego - zasada prawna - z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. akt III CZP 49/07, OSNC 2008/6/55). Jednakże powyższa zasada w przedmiotowej sprawie nie może prowadzić do zastosowania z urzędu art. 37 § 1 i 2 w zw. z art. 36 § 1 i 2 k.r. i o. (prawo materialne), albowiem wymagałoby to uprzedniego dokonania przez Sąd odwoławczy dodatkowych ustaleń faktycznych, co prowadziłoby do naruszenia określonej w art. 493 § 1 w zw. z art. 495 § 3 k.p.c. zasady prekluzji w zakresie zarzutów, twierdzeń i dowodów w postępowaniu wywołanym wniesieniem zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym (która obowiązuje z uwagi na datę wniesienia pozwu w niniejszej sprawie).

Ponadto wskazać należy, że w apelacji pozwany K. A. (1) podniósł dalsze „nowe” zarzuty i twierdzenia, które nie były podniesione w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji, a w szczególności w zarzutach od nakazu zapłaty, co powoduje, że są one także objęte prekluzją. Są to zarzuty naruszenia art. 61 § 1 k.c., art. 10 w zw. z art. 101 prawa wekslowego, a także art. 38 w zw. z art. 101 prawa wekslowego. W zarzutach od nakazu zapłaty pozwany wskazywał jedynie na okoliczności: „nie identyfikowania” swojego podpisu na wekslu i innych dokumentach umowy, przejęcia przez W. W. zobowiązań podjętych w imieniu Spółki, zbyt późnego wypełnienia weksla na kwotę odpowiadającą wartości całej umowy leasingu, a także nie wypowiedzenia przez powoda umowy leasingu. W zarzutach od nakazu zapłaty nie podniesiono natomiast kwestii: skuteczności doręczenia Spółce wypowiedzenia umowy, wypełnienia weksla na kwotę obejmującą nie tylko raty leasingowe, lecz także karę umowną, a także braku przedstawienia weksla do wykupu poręczycielom. Tymczasem do pozwu dołączono oprócz weksla także deklarację wekslową, pismo powoda z dnia 4 stycznia 2001 r. wzywające pozwanych do wykupienia weksla, z którego jednoznacznie wynika, że na sumę wekslową składają się niezapłacona rata leasingowa i kara umowna, oraz pocztowy dowód nadania pisma do pozwanych. Sformułowanie zarzutów podniesionych dopiero w apelacji było więc możliwe nawet bez czytania akt sprawy, wyłącznie na podstawie dokumentów doręczonych pozwanym przez Sąd pierwszej instancji wraz z nakazem zapłaty. Dlatego podniesione przez pozwanego K. A. (1) dopiero w apelacji powyższe zarzuty należy uznać za sprekludowane, zgodnie z art. 495 § 3 w zw. z art. 493 § 1 k.p.c.

W orzecznictwie konsekwentnie przyjmuje się, że podmiot, który występuje z powództwem o zapłatę opartym na twierdzeniu, że dochodzone roszczenie przysługuje mu na podstawie weksla własnego podpisanego przez pozwanego jako wystawcę (ewentualnie także przez poręczycieli wekslowych), powinien do pozwu dołączyć poświadczający to weksel. Jest to dowód z jego strony konieczny, a zarazem wystarczający. Pozwany przed tak uzasadnionym żądaniem może się bronić za pomocą różnego rodzaju zarzutów podważających zasadność tego żądania. Taki rozkład ciężaru dowodu w sprawach o żądanie zapłaty, które w całości znajduje potwierdzenie w treści weksla, jest zgodny z ogólną regułą wyrażoną w art. 6 k.c. (por. uzasadnienie wyroków Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 1999 r., sygn. akt I CKN 215/98, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 128, z dnia 24 października 2003 r., sygn. akt III CK 35/02, Lex nr 148666, z dnia 22 czerwca 2006 r., sygn. akt V CSK 86/06, niepubl., z dnia 5 lipca 2007 r., sygn. akt II CSK 160/07, Lex nr 439205, z dnia 7 maja 2009 r., sygn. akt IV CSK 549/08, niepubl.). W postępowaniu nakazowym sąd z urzędu bierze pod uwagę jedynie formalną nieważność weksla (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2004 r., sygn. akt V CK 60/04, OSNC 2005, nr 7-8, poz. 144).

W przedmiotowej sprawie powód udowodnił istnienie dochodzonego roszczenia wekslowego, ponieważ do pozwu dołączył prawidłowo wypełniony i ważny weksel. Zaś zgodnie z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia nieistnienia roszczenia wekslowego w całości lub w części spoczywał na pozwanych. Dlatego niezasadny jest zgłoszony w apelacji zarzut naruszenia art. 6 k.c. poprzez uznanie, że to na pozwanym spoczywał obowiązek udowodnienia nieważności poręczenia wekslowego. Ciężar ten spoczywał niewątpliwie na pozwanym K. A. (1), który obowiązkowi temu nie podołał. Na pozwanym spoczywał również ciężar udowodnienia zawartych w apelacji twierdzeń dotyczące braku skuteczności doręczenia Spółce wypowiedzenia umowy, niezgodnego z porozumieniem wekslowym wypełnienia weksla na kwotę obejmującą nie tylko raty leasingowe, lecz także karę umowną, a także braku przedstawienia weksla do wykupu poręczycielom. Pozwany K. A. (1) także temu obowiązkowi nie sprostał, albowiem ograniczył się wyłącznie do spóźnionego zakwestionowania twierdzeń powoda w tym zakresie.

Tymczasem powód złożył do akt sprawy dokumenty, których treść przeczy zasadności zarzutów pozwanego. Z deklaracji wekslowej podpisanej przez wystawcę weksla własnego in blanco (...) Spółkę z o.o. z siedzibą w W. wynika bowiem, że powód miał prawo wypełnić weksel na sumę odpowiadającą zadłużeniu Spółki z tytułu umowy leasingowej nr (...) z dnia 15 października 1997 r. łącznie z odsetkami. Skoro kara umowna została zastrzeżona w umowie leasingowej, oznacza to, że w razie spełnienia się przesłanek jej żądania przez powoda, stanowiła ona część zadłużenia Spółki z tytułu umowy leasingowej. W konsekwencji powód był uprawniony do wypełnienia weksla na sumę obejmującą nie tylko zaległą ratę leasingową wraz z odsetkami, lecz także należną karę umowną. Przy tym, podniesiony w apelacji zarzut wypełnienia weksla niezgodnie z treścią umowy leasingu należy uznać po pierwsze - za spóźniony i gołosłowny, skoro pozwany nie dołączył do zarzutów od nakazu zapłaty umowy leasingu, a po drugie - nie uwzględnia on treści art. 10 prawa wekslowego, w którym mowa o zawartym porozumieniu, przy czym chodzi tu o deklarację wekslową. Deklaracja wekslowa została podpisana przez wystawcę weksla, zaś zgodnie z art. 32 prawa wekslowego zakres odpowiedzialności poręczycieli wekslowych jest taki sam, jak wystawcy.

Wbrew twierdzeniom pozwanego, z pisma z dnia 12 maja 1998 r. wynika, że powód wypowiedział w trybie natychmiastowym (...) Spółce z o.o. z siedzibą w W. umowę leasingu, na podstawie punktu VIII ust. 2 i z uwzględnieniem punktu VIII ust. 3 „Ogólnych warunków umowy leasingu” (k. 287). Oświadczenie to było kierowane do Spółki, a nie do poręczycieli wekslowych, albowiem nie byli oni stroną umowy leasingu. Dlatego podniesiony w apelacji zarzut nie doręczenia tego pisma pozwanemu K. A. (1) jest całkowicie bezzasadny. Co więcej, pozwany nie kwestionował zasadności rozwiązania umowy, a tylko sam fakt doręczenia pisma Spółce, o czym w rzeczywistości nie miał wiedzy. Tymczasem okoliczność niepłacenia rat leasingowych przez Spółkę (...) należy uznać za potwierdzoną przez pozwanego w zarzutach od nakazu zapłaty, w których jego pełnomocnik wskazał, że „należy wnioskować, że pozwana Spółka nie zapłaciła żadnej raty przez kilka lat, przy bezprawnej aprobacie powoda”. Gdyby bowiem nie istniały podstawy do rozwiązania umowy leasingu, pełnomocnik pozwanego z pewnością wyjaśniłby Sądowi, ile rat i w jakich kwotach zostało zapłacone oraz przedstawiłby na tę okoliczność stosowne dowody, czego zaniechał.

Do pozwu zostało dołączone także pismo z dnia 4 stycznia 2001 r., którym powód poinformował wystawcę weksla oraz poręczycieli wekslowych, że podpisany przez nich weksel został wypełniony na kwotę 140.342,60 zł i zostaje im przedstawiony do zapłaty, w związku z czym zostali oni wezwani do wykupienia weksla w dniu zapłaty poprzez wpłacenie sumy wekslowej na rachunek bankowy powoda. Z kopii pocztowej książki nadawczej wynika, że wezwania te zostały wysłane do każdego z pozwanych listami poleconymi w dniu 5 stycznia 2001 r. Okoliczność ta pozwala na przyjęcie domniemania faktycznego, że operator pocztowy doręczył korespondencję adresatom. Dlatego ciężar dowodu na okoliczność przeciwną spoczywał na pozwanym K. A. (1), który mu nie sprostał. Przy tym, niezasadne jest twierdzenie, że dowód na okoliczność negatywną (tj. nieotrzymania korespondencji) jest niemożliwy. Pozwany mógł bowiem dowodzić np. wadliwości działania poczty na obszarze jego miejsca zamieszkania, czego również zaniechał.

Jednakże nawet wówczas, gdyby weksel nie został przedstawiony pozwanemu do zapłaty przed wniesieniem pozwu, nie miałoby to istotnego znaczenia dla oceny istnienia roszczenia powoda. Sąd Apelacyjny podziela bowiem utrwalony w orzecznictwie pogląd, że przedstawienie weksla do zapłaty nie jest warunkiem powstania roszczenia. Art. 38 prawa wekslowego nie wypowiada się o znaczeniu przedstawienia weksla. Nieprzedstawienie weksla do zapłaty we właściwym terminie powoduje, stosownie do art. 53 prawa wekslowego, jedynie utratę prawa wobec zwrotnych dłużników wekslowych. Natomiast w stosunku do wystawcy weksla własnego ma taki skutek, że może on złożyć sumę wekslową do depozytu sądowego na koszt i niebezpieczeństwo posiadacza weksla (art. 42) oraz taki, że odsetki za zwłokę nie obciążają wystawcy od dnia płatności wskazanego na wekslu (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2003 r., sygn. akt V CK 241/02, Lex nr 175961).

Podniesiony przez pozwanego w apelacji zarzut naruszenia art. 38 w zw. z art. 101 prawa wekslowego, polegający na braku przedstawienia weksla do zapłaty należy uznać za sprekludowany, z przyczyn wyżej omówionych. Jednakże w ocenie Sądu Apelacyjnego, w przedmiotowej sprawie brak jest podstaw do przyjęcia, że jest on trafny. W orzecznictwie wskazuje się bowiem, że poinformowanie wystawcy weksla własnego (a także poręczycieli wekslowych) o możliwości zapoznania się z oryginałem weksla w dniu oraz miejscu jego płatności może być uznane za spełniające wymaganie

określone w art. 38 prawa wekslowego. W takim jednak przypadku uznać należy, że przedstawienie weksla do zapłaty następuje nie z chwilą wystosowania do wystawcy stosownego zawiadomienia, ale w dniu, w którym mógł on faktycznie dokonać oględzin weksla i ustalić, czy jest zobowiązany do jego zapłaty (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2006 r., sygn. akt IV CSK 132/05, Lex nr 195420). Tymczasem w piśmie z dnia 4 stycznia 2001 r., wysłanym do każdego z pozwanych w dniu 5 stycznia 2001 r., powód poinformował ich o tym, że przedstawiany do zapłaty jest weksel płatny w dniu 16 stycznia 2001 r. w Oddziale Spółki w Ł.. Należy więc przyjąć, że tam właśnie był on dostępny do oględzin w pierwszym dniu, w którym można było wymagać zapłaty, bądź w jednym z dwóch następujących dni powszednich. Pozwani jednak nie skorzystali z tej możliwości.

Pozwany K. A. (1) podniósł również zarzut naruszenia art. 299 k.p.c. poprzez ograniczenie dowodu z przesłuchania stron wyłącznie do niego i pominięcie przesłuchania strony powodowej. Jednakże po pierwsze - pozwany nie wskazał, na czym miałby polegać wpływ zarzucanego naruszenia procedury na treść rozstrzygnięcia, a po drugie - powołany przepis dopuszcza dokonanie przez sąd celowości przeprowadzenia takiego dowodu w sytuacji, gdy aktualny prezes zarządu spółki nie posiada wiedzy na temat okoliczności sprawy. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji nie naruszył powołanego przepisu, skoro pełnomocnik powoda wskazywał na niecelowość przesłuchania strony powodowej. Natomiast przesłuchanie pozwanego było celowe, chociażby z uwagi na formułowany przez niego zarzut braku autentyczności podpisu na wekslu.

Pozwany K. A. (1) wnosił o rozpoznanie w postępowaniu odwoławczym postanowienia Sądu pierwszej instancji z dnia 21 marca 2011 r. o oddaleniu jego wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego z zakresu badania pisma, na podstawie art. 380 k.p.c. Zdaniem Sądu Apelacyjnego wniosek ten nie zasługuje na uwzględnienie chociażby z tej przyczyny, że jego uwzględnienie byłoby sprzeczne z art. 162 k.p.c. Przepis ten stanowi, że strony mogą w toku posiedzenia, a jeżeli nie były obecne, na najbliższym posiedzeniu zwrócić uwagę sądu na uchybienia przepisom postępowania, wnosząc o wpisanie zastrzeżenia do protokołu. Natomiast stronie, która zastrzeżenia nie zgłosiła, nie przysługuje prawo powoływania się na takie uchybienia w dalszym toku postępowania, chyba że chodzi o przepisy postępowania, których naruszenie sąd powinien wziąć pod rozwagę z urzędu, albo że strona uprawdopodobni, iż nie zgłosiła zastrzeżeń bez swojej winy.

Na rozprawie w dniu 21 marca 2011 r., na której Sąd Okręgowy oddalił wniosek dowodowy pozwanego, obecny był K. A. (1) oraz jego profesjonalny pełnomocnik, który nie zgłosił zastrzeżenia do protokołu w trybie art. 162 k.p.c. Oznacza to, że pozwany utracił prawo powoływania się na to ewentualne uchybienie w dalszym toku postępowania, w szczególności zaś w postępowaniu apelacyjnym. Jedynie na marginesie należy wskazać, że w ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd pierwszej instancji nie naruszył prawa oddalając wniosek dowodowy powoda, albowiem sporządzona na potrzeby przedmiotowego postępowania opinia biegłego sądowego D. J. (obejmująca opinię główną, opinię uzupełniającą i opinię ustną) jest rzetelna i należyście uzasadniona. Przy tym, ewolucja wniosków biegłego w kolejnych wersjach opinii wynika nie z faktu jego niezdecydowania, czy braku pewności, lecz z faktu sukcesywnego wzbogacania materiału dowodowego (materiału porównawczego). W ten sposób wnioski biegłego stawały się coraz bardziej stanowcze i ostatecznie doprowadziły go do konkluzji, że podpis na przedmiotowym wekslu został nakreślony przez tą samą osobę, która składała podpisy na dokumentach w aktach sadu rejestrowego, a więc przez pozwanego K. A. (1). Natomiast w przedmiotowej sprawie nie ma istotnego znaczenia okoliczność, że w innej sprawie cywilnej, dotyczącej innego weksla, inny biegły sądowy nie stwierdził podstaw do uznania z wymaganą pewnością, że nakreślony na wekslu podpis należał do pozwanego. Okoliczność ta bowiem nie rzutuje na ocenę rzetelności opinii biegłego sporządzonej w sprawie niniejszej, gdzie przedmiotem oceny był inny weksel i inny materiał porównawczy.

Podstawą orzeczenia Sądu Apelacyjnego był art. 385 k.p.c. O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c.